

Antifasistiskur rithøvundur

Fyri stuttum kom bók hjá ísraelska sakføraranum Felicia Langer út í danskari týðing. Ole Husted Jensen hevur týtt og er heitið: «Når ord bliver til sten».

Stutt um rithøvundin: Felicia Langer varð borin í heim í Karnow, Polen, í 1930, og varð noydd, sum polskur jødi, at flýggja undan týsku innrásini í 1939. Familja hennara doyði øll í týsku KZ-legunum. Henni sjálvari eydnaðist at koma til Sovjetsamveldið.

Í 1950 flutti hon til Ísrael, og eftir lokna sakførautbúgving fekk hon sær egið sakføraravirkið, sum í dag er karmur um arbeiði hennara í Jerusaleim. Aftaná kríggið í 1967 og tað ísraelsku hersetingina av Vestara árabakka og Gaza, var Felicia Langer tann einasti sakførari, ið vildi átaka sær uppgávuna at verja palestinska fólki og rættindi tess, ið vóru og framvegis eru hött av ísraelskum nýbyggjarum, væl vardir av herinum.

Sum verji fyri mannarættindunum, hevur Felicia Langer fingið alheims viðurkenning. Á várið 1988, fekk hon í fyrrverandi KZ-leguni Dachau í Vesturtýsklandi, eina virðislon, nevnd Hans Litten-virðislonin. Hans Litten var kendur antifasistiskur sakførari, sum striddist fyri mannarættindum tá.

«Når ord bliver til sten» er fyrsta bók hennara í danskari týðing.

Undirritaði hevur við loyvi frá blaðstjórnini á «Palæstina Orientering» og frá ummælaranum Kirsten Thorup, týtt hetta ummælið:

Bókin er skrivað sum dagbókauppritt í tíðarskeiðnum frá apríl 1979 til mars 1988. Sostatt endar uppritið nakrar mánaðar aftaná at palestinski uppreisnir í teimum ísraelskt hersettu økjum, Vestara árabakka og Gaza, byrjaði.

Dagbókin hjá Feliciu Langer er søgubrot og glottar um menniskjalagnur, sum eru sorlaðar av einum harðrendur ísraelskum hernaðarvaldi. Tað var nær greitt at torturur verður framdur í ísraelskum fongslum, at palestinskar familjur verða skildar sundur og verða forðaðar í at búa saman o.s.fr. Men frá hesum almenna kunnleika og so til at fáa lýst stóran og smáan hendur í gerandisdegnum, og at standa andlit til andlit við veruleikan handan hugtøk sum torturur og kúgan er skelkandi.

Hóast kúganina eru teir verjuleysu palestinararnar á einum máli um at halda fram við stríðnum imóti ísraelska hernaðarvaldinum. Felicia Langer samanfatir orð palestinaranna soleiðis:

«Vit fara ongantið at góðtaka hersetingina».

Nærum hvørt blað í bókini er myndað av teim avleiðingum, sum ófrávikiliga stóða palestinska fólksins til ísraelska hersetingarvaldið, hevur við sær: liðing og offur eru gerandiskostur.

Í bókini «Når ord bliver til sten» er Felicia Langer frásøguvinnan, sum hevur sett seg inn í ta palestinsku pinslusegna, sum ein, ið dagliga arbeiðir við trupulleikunum. Eitt brot eitur so rámandi: «Eg var eisini hjá». Felicia Langer kennir tað eisini sum eina menniskjansliga ábyrgd at bera fram vitnisburð, siga umheiminum frá, hvat hendir handan fongslumúrarnar, handan pikatráðin um flotta fólkaleggurnar, í rættarhølundum, í teimum palestinsku bygdunum, og at avdúka, hvat gongur fyri seg í myrkri hersetingarvaldsins. Hon sigur um tað illa gitna fongslíð Nafha í Negev oyðimørkini: «Hetta Guðsforlatna stað vilja fólk, sum hava sæð tað, minnst og tosa um. Tað verður viðagitið, og

einaferð fara myndir at avdúka ræðuleikan».

Síðan 1967 hevur Felicia Langer sjálf verið verji hjá palestinska fólkinum í hersettu økjum. Hon hevur stríðst við liv og sál fyri at verja rættindi teirra og at hevda tað ísraelska samfelagið sum rættarsamfelag. Men sambært hennara egnu frásøgn hevur hon ofta verið noydd at krúpa til krossin. Palestinarar í hersettu økjum hava ongi rættindi og Ísrael er ikki eitt rættarsamfelag. Við eini floktari og listinlærdari lógarskipan, sum verður brúkt sum best ber til av dómarum og ákærvaldi, er tað lógloysið, sum ræður. Ferð eftir ferð hevur Felicia Langer verið við til, at ákærdur imóti palestinarum hava havt við sær langar fongslusrevsingar — uttan próvgrund.

Felicia Langer stríðst ikki bert fyri rættindum palestinaranna. Hon stríðst eisini fyri umdømi Ísraels í umheiminum. Hon er rødd samvitskunnar, sum mótmælir teim ræðuleikum, sum tey flestu tianverri blunda fyri og ikki vilja vita av — annaðhvørt tað er av ótta og máttloysi, ella tí tey samtykkja.

Sjálv er Felicia Langer polskur jødi. Øll familja hennara varð týnd av nazistunum. So tað er ikki vantandi vitan, sum ger, at hon samanber framferðarhátt ísraelska hersetingarvaldsins við tann í Nazitysklandi. Jagstrannar- og yvirgangseyðkennini eru tey somu imóti palestinarunum í dag, sum imóti jøðum tá. Eisini um hon samanber við nútíðina sær svart út: «Fasisman hevur sama andlit, uttan mun til hvar hon verður framd — í Suðurafrika, Chile ella Ísrael».

Í sínum vónloysi og stundum máttloysi mótvægis tí múri av kynismu, hon stoytir seg inn í, setur hon sær sjálvari spurningarnar: Hvaðani er

Tað er ringt at vera ollum til vildar. Her verður verjularaðharrin Moshe Arens (Likud) yvirfallin av vittgangandi nýbyggjarum í Kirjat Arba, ein jødist niðurstubýgd beint innanfyri Hebron

Rødd samvitskunnar

Vestari árabakki: Ísraelskir hermenn gera rannsókn í húsum og matstovum

